

Тупахіна О. В.,

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри німецької філології і перекладу
Запорізького національного університету

ДОХА, МІФ, МЕТАНАРАТИВ: ЕПІСТЕМОЛОГІЧНИЙ СТАТУС ПОНЯТТЯ «ВІКТОРІАНСТВО» В СУЧАСНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ДИСКУРСІ

Анотація. У статті крізь призму впливових філософем постмодерністської концептосфери (концепцій метанаративу Ж.-Ф. Ліотара, симуляції Ж. Бодрійяра, візії міфу та доха Р. Барта) відстежується діахронія змін епістемологічного статусу поняття «вікторіанство» в сучасному гуманітарному дискурсі.

Ключові слова: «вікторіанське відродження», неовікторіанський роман, вікторіанство, доха, метанаратив, симулякр.

Постановка проблеми. Заручник мінливої політичної кон'юнктури, поняття «вікторіанство» не застраховане від семантичної, ба навіть хронологічної невизначеності в сучасному гуманітарному дискурсі. Попри те, що перші випадки вживання прикметника «вікторіанський» припадають на 50-ті роки XIX ст., «no study has traced the etymology, diffusion or popularity of the term» [1, с. 249]. І хоча першим словниковим визначенням терміну «Victorian» залишається «relating to the reign of Queen Victoria» [2], наприкінці XX стю, за влучним висловом Річарда Прайса, «nobody takes 1837–1901 seriously» [3; 4, с. 11]. Окремі спроби більш-менш чіткого визначення початку вікторіанської доби (приміром, із 1832 року, коли було прийнято білль про реформи) дедалі частіше поступаються місцем запропонованій Еріком Хобсбаумом концепції «довгого XIX сторіччя», що охоплює період приблизно з 1789 по 1914 рік. Саме термін «довге XIX сторіччя» був одногосло схвалений 2000 року під час установчого засідання Британської асоціації вікторіанських студій як такий, що має прийти на зміну поняттю «вікторіанство» – поняттю, за переконанням Ісobel Армстронг, «insidiously homogenizing and deeply unhistorical» [5, с. 280]. Функціональною альтернативою конвенційному терміну, на думку Армстронг, має стати термін «премодернізм», яким позначатиметься період із 1790 по 1914 рік.

Іронічне ствердження Маргарет Дреббл, що єдиною очевидно визначною рисою вікторіанської доби є її надзвичайна тривалість, знаходить підтвердження у численних розвідках, покликаних з'ясувати семантичне наповнення поняття «вікторіанство». Критичній ревізії піддаються, зокрема, такі освячені традицією дефініції вікторіанської доби, як «доба індустріальної революції», «доба середнього класу», «доба вікторіанських цінностей» тощо.

Подане у роботах Д. Куича та Д. Садоффа, М. Дреббл, М. Світа уявлення про вікторіанську добу як про своєрідну матрицю сучасного світу, колиску багатьох визначальних для постмодерної свідомості ідей, що спонукає до визначення сутності вікторіанства як історико-культурного феномена через зіставлення із сьогоденням, рішуче заперечується

Річардом Прайсом у резонансній фундаментальній розвідці «British Society 1680–1880». Проти «ретрогресивних» візій вікторіанства, майже завжди спрямованих на його ідеалізацію з політичною метою, протестує і Раймонд Вільямс. Сучасне захоплення вікторіанською добою у світлі вільямсівської концепції постає як окремий випадок характерної для певних етапів розвитку людства релокації «золотої доби» у минуле.

Хоча вищекреслена полеміка навряд чи стане на заваді конвенційному розумінню поняття «вікторіанство», беззаперечним є той факт, що дедалі більше сучасних дослідників, за спостереженням Хелен Роджерс, визнають його умовність і взагалі уникають дефініції вікторіанської доби як такої [1, с. 241]. Структура подібних розвідок, на думку дослідниці, відсилає до ліотарівської концепції «кризи метанаративу»: панівною формою стає збірка есе, об'єднаних навколо поняття «вікторіанство» як спільного і конвенційно зрозумілого референту і покликаних не стільки відстежувати динаміку культурних процесів усередині окремої доби, скільки підкреслювати їхню розмаїття та суперечливість.

Навіть у літературознавчих розвідках, де термін «вікторіанський» традиційно вживається без притаманного історикам скептицизму, оскільки позначає радше сферу спеціалізації дослідника, спостерігається «reluctance to define, and thus set limits to, either “the Victorians” or “Victorianism”» [1, с. 241]. Жодне з найбільш цитованих досліджень останніх років, присвячених феномену переосмислення вікторіанства в сучасному літературному дискурсі (колективні монографії «Rewriting the Victorians» (1992), «Victorian Identities» (1996), «Writing and Victorianism» (1997), «Varieties of Victorianism» (1998), «Rethinking Victorian Culture» (2000), «Victorian Afterlife: Postmodern Culture Rewrites the XIX Century» (2000), монографії «Nostalgic Postmodernism: The Victorian Tradition and the Contemporary British Novel» Крістіана Гутлебена (2001), «Victoriana: Histories, Fictions, Criticism» Кори Каплан (2007), «Neo-Victorianism: The Victorians in the Twenty-First Century» Енн Хейлман та Марка Льюелліна (2009)), не зосереджується на визначенні поняття «вікторіанство». Між тим, свідомо відмова від визначення наріжного поняття є, на думку Мартіна Х'юїта, потенційно загрозовою обставиною для вікторіанських студій як окремого дослідницького напрямку, який «needs to sustain an attention to the connection and connectedness of Victorian culture and society, and offer over-arching formulations of these which can set or at least contextualize and draw into relations new agendas for research» [6, с. 95]. Актуальність питання про епістемологічний статус поняття «вікторіанство» у сучасному літера-

турознавчому дискурсі, порушеного у цій розвідці з метою принаймні часткового заповнення утвореної навколо нього змістовної лакуни, є тим більш очевидною, що зазначений термін продовжує використовуватися літературознавцями як конвенціональний референт.

Мета статті – відстежити діахронію змін епістемологічного статусу поняття «вікторіанство» в сучасному гуманітарному дискурсі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Про штучність поняття «вікторіанство», залежність його інтерпретацій від конкретно-історичних умов, продемонстровано в попередньому розділі, варто пам'ятати, переходячи до питання про епістемологічний статус цього терміна в гуманітарному дискурсі ХХ ст. Інструментами категоризації слугуватимуть при цьому чотири впливові філософемі постмодерністської концептосфери: бартівські візії міфу та доха, бодрійєрівська ідея симулякру та ліотарівська концепція метанаративу як «великої історії», покликаної легітимізувати різноманітні соціальні інститути та певний спосіб мислення.

Використання поняття «вікторіанство» у 50-ті роки ХІХ ст. для позначення масштабного цивілізаційного проекту, націленого у майбутнє й легітимізованого ним, дає змогу вбачати у ньому риси метанаративу (за класифікацією Хайдена Уайта – буржуазно-прогресивістського), що, за визначенням Жана-Франсуа Ліотара, гуртує суспільство «навколо спокутного майбутнього» [7].

Хоча власне термін «метанаратив» увійшов у філософський дискурс дещо раніше як позначення універсальної системи понять, знаків, символів, метафор та ін., спрямованої на створення універсального типу опису та здатної поєднувати різні культурні та змістовні дискурси за рахунок використання найбільш загальних понять, для Ліотара на перший план виходить саме здатність «великих історій» легітимізувати різноманітні соціальні інститути та певний спосіб мислення. Спираючись на ідеї Хабермаса та Фуко щодо легітимізації знань, Ліотар розглядає її як «процес, за посередництва якого законодавець отримує право проголошувати певний закон у якості норми» [7], внаслідок чого конструється штучна соціальна реальність із затвердженням образом майбутнього та «нормативною» концепцією історичного розвитку й місця людини в ньому. Інструментом легітимізації для Ліотара стає знання: «Знання... наділяє його носіїв здатністю формулювати «правильні» приписувані та «правильні» оціночні вислови» [7].

Із позицій аксіології легітимізація являє собою відбудову відносин між фінальними й інструментальними цінностями. В основі метанаративу завжди лежать цінності, чий статус визнається переважною більшістю потенційних адресатів метанаративу. Завданням метанаративу є доведення доцільності використання певного типу дій або певних соціальних явищ у якості інструменту для забезпечення статусу певної цінності. Таким чином, легітимізований об'єкт сам набуває цінності через установлення причинно-наслідкового зв'язку із загальноновизнаною цінністю.

Ефективність легітимізації значною мірою залежить від художнього ефекту, що є похідним від атрибутивних рис структури метанаративу – його цілісності, певної «завершеності» (локалізованої у прогнозованому майбутньому), специфіки фокусу та модальності нарації (огляд подій з позиції, хронологічно відсунутої у часи їх завершення, і зумовлена

цим впевненість у їх перебігу). Аксіологія метанаративу переважно бінарна, що споріднює його з історичним міфом, з тією зумовленою Ліотаром різницею, що для міфу фіксація основ легітимності відбувається у минулому, а для метанаративів – у майбутньому, де «справжня ідея має обов'язково реалізуватися» [7].

Міфологізація поняття «вікторіанство» відбувається у 80–90-ті роки ХІХ ст., позначені, як було продемонстровано у попередньому розділі, потужними тенденціями до історизації сучасності та «консервації» вікторіанської доби у статусі апогею розвитку людства. При цьому позитивна міфологізація поняття в офіційному дискурсі стає поштовхом до його ж негативної міфологізації у критичному доробку як блумсберійців, так і їхніх історичних попередників – Оскара Уайльда, Генрі Джеймса, Арнольда Беннета та ін. Антивікторіанізм початку ХХ ст., за влучним спостереженням Майлза Тейлора, розпочався як «an understandable reaction to the over-zealous imperial triumphalism of the 1880 and 1890» [8, с. 6] і впродовж першої третини ХХ ст. слугував тим юнгіанським «іншим», через протиставлення якому модерністська свідомість намагалася визначити себе, а починаючи з 50-х років ХХ ст. і сам опинився у ролі «іншого» під час наступного циклу позитивної реміфологізації вікторіанської доби в межах політичного замовлення на консервативну агенду.

Ролан Барт розуміє міф як сукупність конотативних означальників, які утворюють латентний ідеологічний рівень дискурсу, спрямований на відтворення образу дійсності, що збігається з ціннісними очікуваннями носіїв «міфологічної свідомості» [9]. Конотативними означальниками поняття «вікторіанство» у риторичі блумсберійської групи стають, за визначенням Дж. Б. Буллена, «repression, materialism, realism and laissez-fair capitalism» [10, с. 7]. Для ревізіоністів 70–80-х років ХХ ст. такими означальниками є «вікторіанські цінності» – той спільний етос, який, на думку Гертруди Гіммельфарб, об'єднував усі верстви і прошарки вікторіанського суспільства і давав змогу вікторіанцям успішно протистояти тому «соціальному злу», проти якого виявилися беззахисними їх нащадки у ХХ ст. В обох випадках інтенціональне ігнорування внутрішньої суперечливості вікторіанської доби загалом відповідає риторичній настанові на переконання або завоювання довіри аудиторії. «Риторика не шукає логічних доказів або істини, – зазначає, зокрема, Макс Розенгрэн. – Вона прагне знайти те, що є ефективним, те, що в кожному разі якомога краще сприяє переконанню або прихиленню... Вона не здатна покладатися на незмінну й попередньо встановлену істину, їй доводиться пристосовуватися до мінливого соціального світу. Риторика не відкриває істин, вона створює істини, яких вимагає момент. Або – якщо завгодно – вона створює доха, а не episteme» [11]. За переконанням Ролана Барта, політика є однією зі сфер людської діяльності, де episteme в принципі неможлива: «Тут діє не суровий доказ, а лише фактор переконання аудиторії. Переконання ґрунтується не на науковій істині, а на правдоподібності: правдоподібне – це просто те, що публіка вважає істинним» [9]. За визначенням Майкла Моріарті, докса вбирає у себе всі негативні цінності, притаманні поняттю міфу: «Те, що більшість людей вважає істинним, є не просто «істиною», прийнятною для певних сфер діяльності, включаючи літературу: це те, у чому буржуазія хоче нас переконати, у

що дрібна буржуазія хоче вірити і у що робітничому класу залишається лише вірити» [12, с. 111].

Питання про доксологічні засади антивікторіанізму I половини ХХ ст. підіймається у резонансній роботі «The Plato Cult and Other Philosophical Follies» (1991), автор якої, австралійський філософ Девід Стоув, полемізуючи із Карлом Поппером, упроваджує спеціальний термін, «horror Victorianorum», для підкреслення абсурдності та ірраціональності заперечень вікторіанського раціоналізму. Антивікторіанізм Поппера та його прихильників, яких Стоув називає «модерністами», більше схожий, на думку дослідника, на релігійне вірування, ніж на філософське переконання [13].

Попри глибоке вкорінення антивікторіанської доxa у суспільній свідомості (уявлення про вікторіанську літературу як «overstuffed, overeagerness, hypocritical, priggish, lacking in humor and unintentionally ridiculous», на думку Крістофера Клаусена, досі не вийшло з моди [14]), що час від часу виявляє себе у медійних дискурсах та словниках (визначення «characterized especially by prudishness and a high moral tone» досі є другим за порядком значенням поняття «Victorian» в OED), «вікторіанське відродження» другої половини ХХ ст. позначене ускладненням уявлень про вікторіанську добу не лише як про внутрішньо суперечливий, проте остаточно завершений період в історії людства, але і як про глобальний цивілізаційний проект, що триває й досі і значною мірою визначає обличчя сучасності та візії майбутнього. Остання обставина дає змогу поставити питання про «реанімацію» вікторіанського метанаративу у статусі легітимізуючої інстанції, що знаменує втому від принципово позаісторичної постмодерністської світоглядної моделі, коли історична мета, за визначенням Жана Бодрійяра, витісняється з життя за допомогою «великих нейтралізаторів» на кшталт ідеї мирного співіснування у світовому масштабі» [15]. Щоправда, з бодрійярівської точки зору «вікторіанське відродження» постає як окремий випадок ностальгії за історією як за втраченим референтом. «Тоді як стільки поколінь, зокрема останнє, жили в такт з історією, з очікуванням, ейфоричним чи катастрофічним, революції, – розмірковує Бодрійяр у «Симулякрах та симуляції», – сьогодні складається враження, що історія відійшла від справ, залишивши по собі індиферентну туманність, пронизану струмами, але позбавлену своїх референцій. Саме в цій порожнечі знову виникають фантоми минулого, колекція з подій, ідеологій, течій моди у стилі ретро – в основному не тому, що люди вірять у це чи ще будують на цьому свої сподівання, а просто для того, щоб воскресити часи, коли, принаймні, ще була історія, принаймні, ще було насильство (бодай навіть фашистське), коли, принаймні, на кону стояло: життя або смерть» [15].

У межах бодрійярівської концепції фетишизації історії, що спирається на фрейдистське розуміння феномену фетишизму, бурхливий сплеск зацікавленості саме вікторіанською добою пояснюється тим фактом, що фетишизації, згідно з Фрейдом, піддається «останній предмет, побіжно помічений перед травмуючим відкриттям. Тому фетишизована історія буде здебільшого тим, що безпосередньо передує нашій «безреферентній добі» [15].

На схожих позиціях стоїть і відомий представник «марксистського літературознавства» Фредрік Джеймсон, який у роботі «Постмодернізм, або Культурна логіка пізнього капіталізму» проголошує «історичну глухоту» («historical

deafness») одним з ключових симптомів «стану постмодерну». Постмодернізм, згідно із Джеймсоном, перетворює історичне минуле на низку вихолощених стилізацій, пастішей, які згодом можуть бути перетворені на товар та спожиті. Позбавлення відчуття історизму, причетності до історії, «both in our relationship to public History and in the new forms of our private temporality, whose 'schizophrenic' structure (following Lacan) will determine new types of syntax or syntagmatic relationships in the more temporal arts» [16, с. 22] призводить, на думку філософа, до руйнації означувального ланцюжку в семіотичних системах, допоки візія історії не деградує до сприйняття чистих матеріальних означників, «a series of pure and unrelated presents in time» [16, с. 23].

Закономірними наслідками вищевказаного процесу виступає не лише зникнення кордонів між «високим» і «низьким» у культурі, але й її невідворотне спрощення, двовимірність, у межах якої людський досвід та культура як така починають сприйматися не в категоріях часу, як це відбувалося у високому модернізмі, а в категоріях простору. Культурний синкретизм «вікторіанського відродження» з позицій Джеймсона тлумачиться як прояв «культурного канібалізму», здатності постмодернізму у ситуації «кінця історії» нонселективно актуалізувати у вигляді симулякру онто- та епістемологічний інструментарій будь-якої доби.

Втім, чи можна звести багатомірний та розмаїтий феномен «вікторіанського відродження», зокрема, у царині художньої літератури, лише до симуляції ідей та образів, позбавлених історичного референту? Позитивна відповідь на це запитання суперечила б як логіці розвитку світового літературного процесу, так і національній традиції літератури британської. Малькольм Бредбері звертає увагу на применшення або навіть ігнорування ролі потужної реалістичної традиції у британській літературі, символом якої – та й взагалі «a kind of ur-novel, a test case for understanding the genre per se» [17, с. 424] – є вікторіанський роман. «The history of twentieth-century literature, – зазначає Бредбері, – is quite often written in two broad strokes: there was Modernism, then Postmodernism, and these represent the two key periods in the twentieth-century experiment. Yet as an account of the history of modern literature this seriously misleads. Right through the century there has run a major line of realistic, historical and political fiction-writing, against which Modernists and Post-Modernists both reacted (every avant-garde needs a convention or tradition to overthrow)» [17, с. 266–267]. У роботі «English Literature: Values and Tradition» Айфор Еванс розмірковує над «специфічно англійським інтересом» до особистості та, відповідно, особливою популярністю на Британських островах жанру роману в контексті національної ментальності: абстрактне мислення, зауважує автор, ніколи не імпонувало англійському характеру, і важливі філософські узагальнення, втілені у конкретних художніх образах, здійснювали набагато сильніший вплив на свідомість читача [18, с. 9].

Таким чином, триумфальне повернення «the traditional English novel as practiced by the great Victorians – the novel with strong social connections, the novel of man in the community, rather than a man in isolation or coterie, the novel, above all, of firmly constructed narrative and strong plot rather than verbal and formal experiment» [17, с. 324] знаменувало в історії англійської літератури не крок назад і не бодрійярівську гонитву за ретро, а новий етап розвитку живої літера-

турної традиції, яку критична думка передчасно вважала померлою і на підтримку якої так емоційно висловилася свого часу Маргарет Дребл: «I don't want to write an experimental novel to be read by people in fifty years, who will say, ah, yes, she foresaw what was coming. I'm just not interested. I'd rather be at the end of a dying tradition, which I admire, rather than at the beginning of a tradition which I deplore» [19].

Уявлення про «позаісторизм» сучасних реінтерпретацій вікторіанської спадщини видаються доволі поверхневими, про що говорить, зокрема, Лінда Хатчеон. Аналізуючи знаковий для «вікторіанського відродження» роман Джона Фаулза «A French Lieutenant Woman», дослідниця доходить висновку, що свідоме пародіювання Фаулзом нарративних і жанрових конвенцій вікторіанської літератури, а також окремих зразків жанру «is not just a game for the academic reader, but overtly intended to prevent any reader from ignoring both the modern and the specifically Victorian social, as well as aesthetic, contexts» [20, 78]. Пародійний ефект досягається фаулзівським текстом тільки за рахунок актуалізації вікторіанського контексту, який, у свою чергу, вступає у складні стосунки з концептуально значущими дискурсами сьогодення. «The novel requires that historical context in order to interrogate the present (as well as the past) through its critical irony. – зазначає Хатчеон. – Parodic self-reflexiveness paradoxically leads here to the possibility of a literature which, while asserting its modernist autonomy as art, also manages simultaneously to investigate its intricate and intimate relations with the social world in which it is written and read» [20, с. 96].

У широко відомій статті «The Redemptive Past in the Neo-Victorian Novel» Дана Шиллер використовує інший культовий неовікторіанський роман, «Possession» Антонії Байєтт, для демонстрації переконання, що постмодерністська візія вікторіанства не обмежується пастішем з усталених, канонізованих доха уявлень про цей історичний період: «corsets, overstuffed furniture, and highly polished silverware designed to satisfy contemporary nostalgia for a more opulent look» [21, с. 545]. Визнання текстуальної та релятивістської природи історії, на думку дослідниці, не заважає неовікторіанському роману «to recapture that past in ways that evoke its spirit and do honor to the dead and silences» [21, с. 546].

Про імпліцитний історизм як наслідок відродження культурних кодів вікторіанської літератури у художніх текстах порубіжжя ХХ – ХХІ ст. говорить і Стівен Коннор: «In engaging with their literary precedents, such novels engage with the history of beliefs and attitudes to which those originals have belonged and which they have helped to shape. In reworking their precedents, such novels both acknowledge the continuing force of the novelistic past in the present and investigate the capacity of novels to intervene in that present» [22, с. 81].

Висновки. Як бачимо, з моменту концептуалізації в середині ХІХ ст. у якості метанаративу поняття «вікторіанство» неодноразово змінювало свій епістемологічний статус. Позитивно й негативно міфологізований у контркультурному пізнєвікторіанському і ранньомодерністському дискурсі, перетворений на доха у політичній риториці Маргарет Тетчер та її опонентів, у неовікторіанському романі другої половини ХХ ст., всупереч постульованому Фредріком Джеймісоном принципу «позаісторизму» постмодерну, цей концепт

не лише не перетворюється на позбавлений історичного референту симулякр, але й наново історизується і критично переосмислюється у статусі метанаративу, окремі компоненти якого зберігають змістоформуючий вплив на сучасну свідомість.

Література:

1. Rogers H. Victorian Studies in the UK / Helen Rogers// The Victorians Since 1901. – Manchester: Manchester University Press, 2004. – 296 p. – P. 244 – 260.
2. Victorian // Oxford Advanced Learner's Encyclopedic Dictionary. – Oxford: Oxford University Press, 2015. – P. 1007.
3. Price R. Does the Notion of Victorian England Make Sense? / Richard Price / Cities, Class and Communication: Essays in Honor of Asa Briggs. – London: Harvester Wheatsheaf, 1990. – P. 153–172.
4. Briggs A. Victorian People: A Reassessment of Persons and Themes 1851-1967 / Asa Briggs. – Chicago, IL: University of Chicago Press, 1955. – 331 p.
5. Armstrong I. When is a Victorian Poet not a Victorian Poet? Poetry and the Politics of Subjectivity in the Long Nineteenth Century / Isobel Armstrong // Victorian Studies. – 2001. - № 43. – P. 280.
6. Hewitt M. Culture or Society? Victorian Studies, 1951-64 / Martin Hewitt // The Victorians Since 1901. – Manchester: Manchester University Press, 2004. – 296 p. – Pp. 90–106.
7. Лютар Ж.-Ф. Состояние постмодерна / Жан-Франсуа Лютар. – М.: Алетейя, 1998. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.ru/CULTURE/LIOTAR/liotar.txt_with-big-pictures.html
8. Taylor M. Introduction / Miles Taylor// The Victorians Since 1901. – Manchester: Manchester University Press, 2004. – 296 p. – P. 1–13.
9. Барт П. Миф сегодня / Ролан Барт / Барт П. Избранные работы. Семиотика. Поэтика. – М.: Издательская группа «Прогресс»; «Универс», 1994. – С. 72–130.
10. Bullen J.B. Introduction / John Bullen // Writing and Victorianism. – London: Longman, 1996. – P. 6
11. Розенгрэн М. К вопросу о доха: к эпистемологии новой риторики / Матс Розенгрэн // Вопросы философии. – 2012. – № 8. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=547
12. Moriarty M. Rolan Barthes / Michael Moriarty. – Stanford: Stanford University Press, 1991. – 255 p.
13. Stove D. The Plato Cult and Other Philosophical Follies / David Stove. – Oxford: Blackwell, 1991.
14. Clausen C. Victorian Literature: Can These Bones Live? / Christopher Clausen // The Sewanee Review. – 1988. – № 96. – Vol. 2. – P. 220–235.
15. Бодрийяр Ж. Симулякры и симуляция / Жан Бодрийяр. – М.: Рипол Классик, 2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lit.lib.ru/k/kachalow_a/simulacres_et_simulation.shtml
16. Jameson F. Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism / Fredric Jameson. – London&NY: Verso, 1996. – 296 p.
17. Bradbury M. The Modern British Novel 1878 – 2001. – L.: Penguin Books, 2001.
18. Ивашева В. Английский роман XIX века в его современном звучании / Валентина Ивашева. – М.: Художественная литература, 1974. – 464 с.
19. Taylor D.J. A Vain Conceit: British Fiction in the 1980 s. – London: Bloomsbury, 1989. – P. 50–51.
20. Hutcheon L. A Poetics of Postmodernism: History, Theory, Fiction / Landa Hutcheon. – New York and London: Routledge, 1990.
21. Shiller D. The Redemptive Past in the Neo-Victorian Novel / Dana Shiller/ Studies in the Novel. – 1997. – № 24. – Vol. 4. – P. 538–560.
22. Connor S. Rewriting Wrong: On the Ethic of Literary Revision / Steven Connor// Liminal Postmodernisms: The Postmodern, the Postcolonial, and the Postfeminist. – Amsterdam-Atlanta, GA: Rodopi, 1994. – P. 79–97.

Тупахина Е. Доха, миф, метанарратив: эпистемологический статус понятия «викторианство» в современном гуманитарном дискурсе

Аннотация. В статье сквозь призму влиятельных философов постмодернистской концептосферы (концепций метанарратива Ж.-Ф. Лиотара и симуляции Ж. Бодрийяра, мифа и доха Р. Барта) отслеживается диахрония изменений эпистемологического статуса понятия «викторианство» в современном гуманитарном дискурсе.

Ключевые слова: «викторианское возрождение», неовикторианский роман, викторианство, доха, метанарратив, симулякр.

Tupakhina O. Doxa, Myth, Metanarrative: Epistemological Status of the Term “Victorianism” in Contemporary Humanities

Summary. The article traces back the diachronic changes of epistemological status of the notion “Victorianism” in contemporary humanities through the set of influential concepts of postmodern philosophy: the concept of metanarrative as described by J.-F. Lyotard, the concept of simulation as interpreted by J. Baudrillard and the concepts of myth and doxa as understood by R. Barthes.

Key words: Victorian Revival, Neo-Victorian novel, Victorianism, doxa, metanarrative, simulacrum.